

REPUBLIKA HRVATSKA
GRAD ZAGREB
GRADSKI ZAVOD ZA ZAŠTITU
SPOMENIKA KULTURE I PRIRODE
KLASA: UP/I-612-03/24-003/6
URBROJ: 251-14-06/002-24-01
Zagreb, 29.7.2024.

Grad Zagreb, Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode, Zagreb, Kuševićeva 2, OIB: 61817894937, na temelju članka 10. u vezi sa člankom 6. stavkom 1. točkom 12. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (Narodne novine 69/99, 151/03, 157/03, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 44/17, 90/18, 32/20, 62/20, 117/21 i 114/22) i članka 3. Pravilnika o sadržaju i načinu vođenja Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske (Narodne novine 19/23), rješavajući po zahtjevu Kluba povijesnog zrakoplovnog jedriličarstva Hrvatske, Zagreb, Ulica Antuna Šoljana 24, OIB: 02155823183, donosi

RJEŠENJE

1. Zrakoplovna jedrilica *Meteor 57, 9A* – GSO, iz imovine-zrakoplova Aerokluba Zagreb, Zagreb, Jurišićeva 5/I, stavlja se pod preventivnu zaštitu do donošenja rješenja o utvrđivanju svojstva kulturnoga dobra sukladno članku 12. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, a najduže četiri godine od dana donošenja ovog rješenja.

2. Ovjereni ispis digitalnih fotografija predmetne zrakoplovne jedrilice prileži ovom rješenju i njegov je sastavni dio.

3. Za dobro iz točke 1. dispozitiva ovoga Rješenja utvrđuje se sljedeći sustav mjera zaštite:

- predmetno dobro imatelj je dužan držati u odgovarajućim sigurnosnim i mikroklimatskim uvjetima;
- zaštitni i drugi radovi na predmetnome dobru mogu se poduzeti samo uz prethodno odobrenje nadležnoga tijela;
- vlasnik kao i drugi imatelj dobra dužan je provoditi sve mjere zaštite koje se odnose na održavanje predmetnoga dobra, a odredi ih nadležno tijelo;
- vlasnik kao i drugi imatelj dobra dužan je o svim promjenama na predmetnome kulturnom dobru, oštećenju ili uništenju te o nestanku ili krađi predmetnoga kulturnog dobra odmah obavijestiti nadležno tijelo;
- predmetno dobro, sukladno odredbi članka 67. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara ne može se iznijeti iz zemlje osim uz posebno odobrenje nadležnoga tijela u slučajevima predviđenima člankom 68. istoga Zakona;
- predmetno dobro može se prodati samo pod uvjetima iz članaka 36. – 40. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.

4. Na dobro iz točke 1. dispozitiva ovoga Rješenja primjenjuje se u potpunosti Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i svi propisi koji se odnose na kulturna dobra.

5. Dobro iz točke 1. dispozitiva ovoga Rješenja upisat će se u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske - Listu preventivno zaštićenih dobara.

6. Žalba ne odgađa izvršenje ovoga Rješenja.

Obrazloženje

Grad Zagreb, Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode, rješavajući po zahtjevu Kluba povijesnog zrakoplovnog jedriličarstva Hrvatske, Zagreb, Ulica Antuna Šoljana 24, stavlja pod preventivnu zaštitu zrakoplovnu jedrilicu *Meteor 57, 9A – GSO*, iz imovine-zrakoplova Aerokluba Zagreb, Zagreb, Jurišićeva 5/I.

Zrakoplovna jedrilica *Meteor 57* proizvedena je u tvornici Ikarus u Zemunu, nekad Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija danas Republika Srbija. Izrađena je prema projektu Stanka Obada (Pula, 1911. – Zagreb, 1979.), prvog hrvatskog zrakoplovno-tehničkog inženjera. Nakon što je 1937. godine diplomirao na zrakoplovnoj katedri Tehničkog fakulteta u Beogradu, Stanko Obad se u svom daljnjem radu primarno istaknuo kao konstruktor zračnih bezmotornih letjelica. Prvu uspješnu zračnu jedrilicu *Musa Kesedžija* konstruirao je 1938., nakon Drugog svjetskog rata konstruirao je više inačica visokosposobnih jedrilica *Orao*, no najzapaženija je bila njegova zrakoplovna jedrilica *Meteor* čiji je prototip, kao i prethodne bezmotorne letjelice, izrađen 1955. u zemunskoj tvornici Ikarus. Stanko Obad se nakon rada na inačicama *Meteora* bavio konstrukcijama sportskih zrakoplova, a autor je i knjige *Mehanika vazduhoplovstva*, Tehnička knjiga Beograd, 1950.

Prilikom projektiranja *Meteora*, inženjer Stanko Obad zadovoljio je njene dvije osnovne namjene, u sportskom smislu bila je konstruirana za postavljanje daljinskih i brzinskih rekorda, dok su u tehnološkom smislu projektanska rješenja bila inovativna i eksperimentalna te su se njihovi rezultati koristili u daljnjem razvoju vojnog zrakoplovstva bivše države. “Kut planiranja iznosio je 1 : 42, odnosno kada se letjelica nalazila na visini od 1 km mogla je blago sletjeti u daljini od 42 km. Raspon jedrilice iznosio je 20 m, minimalno propadanje 0,65 m/s, minimalna brzina 70 km/h, u poniranju je postizala brzinu od 200 km/h. Pilotska kabina imala je suvremenu opremu i radijski prijemnik” (preuzeto iz Hrvatske tehničke enciklopedije, <https://tehnika.Izmk.hr/obad-stanko/>). Na međunarodnim natjecanjima jedrilicom *Meteor* ostvareni su značajni rezultati, na Svjetskim prvenstvima u jedriličarstvu 1956. i 1958., osvojeno je četvrto, a 1965. godine peto mjesto. Također, 1958. godine postignuta su i dva međunarodna rekorda u zatvaranju kruga brzinom većom od 100 km i 300 km.

U tvornici Ikarus su do kraja 1950-ih proizvedena i dva, do danas sačuvana primjerka zrakoplovne jedrilice *Meteor*, *Meteor 57* je verzija iz 1957., a *Meteor 60* iz 1960. godine. Letjelica *Meteor 60* oštećena je u nesreći i u necjelovitom stanju danas se nalazi u Muzeju vazduhoplovstva u Beogradu, nekad Muzej jugoslavenskog vazduhoplovstva.

Dugi sačuvani primjerak letjelice, *Meteor 57*, se do 1980-ih godina nalazio u Aeroklubu Celje od kuda su je, u dogovoru s tadašnjim Vazduhoplovnim savezom Jugoslavije, preuzeli članovi Aerokluba Zagreb i prevezli na aerodrom Lučko, čiji su službeni operater/upravitelj od 1959. godine. Zalaganjem Vladimira i Tomislava Obada, sinova projektanta jedrilice Stanka Obada, te članova Aerokluba Zagreb jedrilica *Meteor 57* je početkom 1990.-ih obnovljena u prostorima Zrakoplovno-tehničkog centra u Velikoj Gorici (prije Vazduhoplovni zavod Zmaj) i registrirana pod hrvatskom registarskom oznakom 9A – GSO. Probni let na obnovljenoj jedrilici izveo je Zlatko Zemljić u proljeće 1993. i od tada je letjelica u letnom stanju i u vlasništvu Aerokluba Zagreb.

Zrakoplovna jedrilica *Meteor 57* više je puta predstavljana javnosti na susretima povijesnih jedrilica kao izniman i rijedak primjerak visokosposobne jedrilice metalne konstrukcije. Potpuna originalna tehnička dokumentacija izrade svih dijelova i sklopova jedrilice nalazi se u privatnoj arhivi Tomislava Obada u Zagrebu.

U provedenom postupku ovaj Zavod je, uz podatke o jedrilici ustupljene od strane Kluba povijesnog zrakoplovnog jedriličarstva Hrvatske, zatražio stručno mišljenje i valorizaciju Tehničkog muzeja Nikola Tesla u Zagrebu, kao matičnog muzeja za muzeje i zbirke znanosti i tehnike. U njihovom dostavljenom očitovanju: *Stručno mišljenje i valorizacija Zrakoplovne jedrilice Meteor 57, 9A – GSO*, Tehnički muzej Nikola Tesla, Zagreb, 2024., istaknuto je: „

jedrilica *Meteor 57, 9A* – GSO vrijedna je s tehničkog i povijesnog aspekta. Vrijedna je zbog svog autora, hrvatskog konstruktora zrakoplova i prvog zagrebačkog konstruktora letjelica...Zrakoplovna jedrilica *Meteor* bitna je u tehničkom smislu jer je izrađena kao pokusna letjelica za istraživanje i razvoj tehnologije proizvodnje laminiranih aeroprofila u metalnoj konstrukciji, po čemu je izvorna, rijetka i reprezentativna za tu vrstu tehnologije i konstrukcije. Zrakoplovna jedrilica *Meteor 57* jedna je od prvih takvih u svijetu te svjedoči o konstruktorskom i tehnološkom potencijalu zrakoplovne industrije bivše države. Predmetna jedrilica važna je i zbog niza tehničkih elemenata: upravljačkog sustava, sustava za montažu i demontažu krila, kombinacije sjajnog trapa i uvlačive skije, što ju je sve činilo jedrilicom iznimnih performansi za svoje vrijeme. Sve te značajke sačuvane su na predmetnoj jedrilici. Obnova jedrilice nije obuhvaćala znatnije zahvate...stoga je letjelica autentična, očuvana i cjelovita. Cjelovitost uključuje i sačuvanu kompletnu izvornu tehničku dokumentaciju konstruktora Obada, što je dodana vrijednost predmeta.“

Slijedom svega navedenog, a osobito stoga što je predmetna letjelica iznimno raritetna i jedina cjelovito sačuvana jedrilica tipa *Meteor*, predmnijeva se da predmetna zrakoplovna jedrilica *Meteor 57* ima svojstvo kulturnog dobra te se temeljem odredbe članka 10. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, donosi Rješenje o njenoj preventivnoj zaštiti.

Preventivna zaštita određuje se do donošenja rješenja o utvrđivanju svojstva kulturnoga dobra, a najduže na 4 godine od dana donošenja ovoga Rješenja.

Sukladno članku 11. stavku 1. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, na predmetno kulturno dobro primjenjuju se citirani Zakon, kao i svi drugi propisi koji se odnose na kulturna dobra.

Sukladno članku 11. stavku 2. istoga Zakona točkom 5. Izreke ovoga Rješenja, određena je obveza upisa predmetnoga dobra u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, Listu preventivno zaštićenih kulturnih dobara.

Sukladno članku 10. stavku 7. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, žalba protiv ovoga Rješenja ne odgađa njegovo izvršenje.

Iz gore navedenih razloga trebalo je riješiti kao u izreci.

Uputa o pravnom lijeku:

Protiv ovog rješenja može se izjaviti žalba Povjerenstvu za žalbe pri Ministarstvu kulture i medija Republike Hrvatske, u roku od 15 dana od primitka ovog rješenja. Žalba se predaje neposredno ili šalje preporučenom poštom ovom Zavodu, a može se izjaviti i u zapisnik.

Na žalbu se sukladno članku 9. stavku 2. točka 29. Zakona o upravnim pritojbama (Narodne novine 115/16, 114/22) ne plaća upravna pristojba.

Stranke imaju pravo odreći se prava na žalbu od dana primitka prvostupanjskog rješenja do dana isteka roka za izjavljivanje žalbe.

Izradila:

Stela Cvetnić-Radić, dipl. pov. umj.
viša stručna savjetnica-konzervatorica

Dostaviti:

1. Za Aeroklub Zagreb, stečajni upravitelj Predrag Filajdić, L. Lukića 65, 35 000 Slavonski Brod
2. Aeroklub Zagreb, Jurišićeva 5/I, 10 000 Zagreb
3. Klub povijesnog zrakoplovnog jedriličarstva Hrvatske, Ulica Antuna Šoljana 24, 10 000 Zagreb
4. Grad Zagreb, Gradski ured za kulturu i civilno društvo, Draškovićeve 25, 10 000 Zagreb
5. Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Runjaninova 2, 10 000 Zagreb
6. Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, Registar kulturnih dobara, Runjaninova 2, 10 000 Zagreb
7. Tehnički muzej Nikola Tesla, Savska cesta 18, 10 000 Zagreb – na znanje
8. Evidencija, ovdje
9. Pismohrana, ovdje

FOTOGRAFIJE JEDRILICE METEOR 57

